

Vergaderjaar 2013–2014

22 112

Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie

33 931

EU-voorstel: Herziening van de richtlijn over regels voor bedrijfspensioenfondsen (IORP) COM (2014) 167

Nr. 1879 HERDRUK¹

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 29 juli 2014

De vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft op 10 juni 2014 overleg gevoerd met staatssecretaris Klijnsma van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over:

- **de brief van de vaste commissie voor Europese Zaken d.d. 8 mei 2014 inzake het plaatsen van een parlementair behandelvoorbehoud bij het EU-voorstel: Herziening van de richtlijn over regels voor bedrijfspensioenfondsen (IORP) COM (2014) 167 (Kamerstuk 33 931, nr. 1);**
- **het voorstel van de Europese Commissie d.d. 31 maart 2014 inzake EU-voorstel: Herziening van de richtlijn over regels voor bedrijfspensioenfondsen (IORP) COM (2014) 167;**
- **de brief van de minister van Buitenlandse Zaken d.d. 2 mei 2014 inzake het fiche Herziening IORP-richtlijn (Kamerstuk 22 112, nr. 1837);**
- **de brief van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 6 juni 2014 houdende de reactie op de initiatiefnota van het lid Omtzigt voor een gelekaartprocedure op het voorstel ter herziening van de IORP-richtlijn (Kamerstuk 33 933, nr. 4).**

Van dit overleg brengen de commissies bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Van der Burg

De griffier van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Post

¹ Herdruk i.v.m. toevoeging opschrift.

Voorzitter: Van der Burg
Griffier: Weeber

Aanwezig zijn zeven leden der Kamer, te weten: Van der Burg, Lodders, Madlener, Omtzigt, Ulenbelt, Vermeij en Van Weyenberg,

en staatssecretaris Klijnsma van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, die vergezeld is van enkele ambtenaren van haar ministerie.

Aanvang 18.30 uur.

De **voorzitter**: Ik open het algemeen overleg over het behandelvoorboud bij het EU-voorstel Herziening van de richtlijn over regels voor bedrijfspensioenfondsen (IORP). We hebben vandaag een bijzondere bijeenkomst. Het doel van dit AO is om te komen tot afspraken met het kabinet over de wijze waarop het kabinet informatie verstrekt over het verloop van de onderhandelingen, de wetgevingsprocedure en een eventueel vervolgoverleg. Gezien de korte duur van het AO sta ik een spreektijd van maximaal drie minuten per fractie toe.

Mevrouw **Vermeij** (PvdA): Voorzitter. Het is even wennen, want dit tijdstip zijn we niet gewend voor overleggen met het kabinet. Er hoeft niemand op te reageren, maar het is goed nieuws dat Engeland heeft besloten het Nederlandse pensioenstelsel te kopiëren. Engeland heeft vorige week in de troonrede aangekondigd van de individuele Defined Contributionregeling (DC) naar een meer collectieve pensioenvoorziening à la Nederland te willen gaan. De beste bescherming in Europa voor ons pensioenstelsel is dat andere landen zo'n zelfde stelsel hebben. De eerste stap is gezet. De PvdA is daar erg blij mee.

De heer **Ulenbelt** (SP): De Engelsen willen ons stelsel deels of voor een groot deel overnemen. Is dat het oude stelsel of het stelsel dat de staatssecretaris voor ogen heeft? Zij wil namelijk alles ter discussie stellen, waarbij er geen taboes zijn. Waar staat de PvdA-fractie dan?

Mevrouw **Vermeij** (PvdA): De PvdA is voor een collectief pensioenstelsel dat solidariteit en een verplicht karakter voor werknemers kent. Dat is in de Engelse troonrede uitgesproken, waarbij de nadruk lag op collectiviteit.

De heer **Ulenbelt** (SP): De staatssecretaris heeft gezegd dat zij de individuele keuze voor fondsen ter discussie wil stellen. De Engelsen hebben geleerd dat je dat niet moet doen. Is de PvdA-fractie dat met mij eens?

Mevrouw **Vermeij** (PvdA): De PvdA is voor een collectief pensioenstelsel. Misschien is dat een antwoord op uw vraag. Voor ons ligt een EU-richtlijn die sterk geamendeerd is. Dat was zeer wenselijk, want de grote solvabiliteitseisen zijn eruit gehaald. Alsnog kent deze richtlijn een forse omvang. Ik beperk me tot drie forse kritiekpunten op deze richtlijn, omdat we een boodschap moeten meegeven aan de regering, die naar Brussel gaat. Ik ben niet de eerste die het zegt, maar de voorstellen voor de informatieverstreking zijn te gedetailleerd en te uniform, waardoor er veel te weinig ruimte wordt geboden voor nationale invulling. Bovendien wachten wij op een wetsvoorstel over pensioencommunicatie, want dat hebben wij nog niet. We kunnen dus moeilijk nagaan hoe dit daarmee matcht. Als ik op pagina 70 tot en met 74 lees waaraan wij moeten voldoen, dan denk ik: dat moet echt veranderen. De aangekondigde gedelegeerde bevoegdheden geven de Europese Commissie te veel vrijheid om met wetgeving over beloningsbeleid en risico-evaluatie te komen. Tevens zijn ze te gedetailleerd. We kunnen die

zaken prima zelf regelen. Dat staat ook in het fiche geschreven voor de Europese Commissie.

We hebben zorgen over de bevoegdheden van de Europese toezichthouder. Die bevoegdheden moeten begrensd worden en blijven.

Dat zijn de drie forse opdrachten die wij de regering meegeven voor het moment dat men over deze richtlijn komt te spreken. Wij willen graag dat de richtlijn geamendeerd wordt. Daarover krijgen wij graag per kwartaal een rapportage aan de Kamer. Ik behandel die graag in deze commissie met pensioendeskundigen.

De heer **Madlener** (PVV): Mevrouw Vermeij is bijna teleurgesteld dat ze zo weinig aandacht van haar collega's krijgt. Ik heb nagedacht en een vraag bedacht. Mevrouw Vermeij heeft allerlei bezwaren tegen deze richtlijn. Dat hebben we al eerder gehoord. Zij was ook voor de gelekaart-procedure, die de heer Omtzigt heeft voorgesteld. Het is wel heel jammer dat de PvdA-fractie in de Eerste Kamer daartegen was. Kan zij dat uitleggen?

Mevrouw **Vermeij** (PvdA): Daar gaat de Eerste Kamer over. Er zijn maar twee fracties in de Tweede Kamer die niet voor de motie-Omtzigt hebben gestemd. De Eerste Kamer heeft vervolgens geen gele kaart getrokken. Geen enkel land heeft een gele kaart getrokken. Nu moeten we bekijken wat de beste weg is om te bewandelen en dat lijkt mij deze weg.

De heer **Madlener** (PVV): Dat is geen antwoord op mijn vraag. De mensen verwachten van de PvdA-fractie een helder geluid. Het heldere geluid hebben we van mevrouw Vermeij gehoord. Ze heeft bezwaren geuit tegen deze richtlijn en ze steunt de gelekaartprocedure, zoals door de heer Omtzigt is voorgesteld. Hoe kan het dat de PvdA-fractie in de Eerste Kamer dan zegt dat het niet nodig is? Dat is toch geen helder geluid?

Mevrouw **Vermeij** (PvdA): ik ben blij dat ik de heer Madlener heb kunnen overtuigen met mijn heldere geluid. Ik ben er overigens voorstander van om het onderhandelingstraject in te gaan en te proberen deze richtlijn zo ver om te buigen dat deze ons goed uitkomt. Ik hoop andere landen ervan te overtuigen dat wij een fantastisch pensioenstelsel hebben dat zij, als het kan, ook zouden moeten introduceren.

Mevrouw **Lodders** (VVD): Voorzitter. Vandaag spreken we over het behandelvoorbehoud inzake de IORP-richtlijn. Dit overleg is bedoeld om afspraken met elkaar te maken over de kabinetsinzet, maar zeker ook over de wijze waarop de Kamer geïnformeerd dient te worden. De voorzitter begon dit overleg daarmee. Het voorliggende voorstel is om de bestaande richtlijn op een aantal onderdelen te herzien. Belemmeringen voor pensioenfondsen die grensoverschrijdend werken moeten weggenomen worden. Er zijn voorstellen voor verbetering van de governance, voorstellen voor pensioencommunicatie en informatieverstrekking aan deelnemers en voorstellen om te borgen dat toezichthouders over de juiste instrumenten voor hun toezichthoudende rol beschikken. De voorliggende richtlijn is minder zorgwekkend dan de eerdere versie, waarin immers forse buffereisen werden gesteld aan de pensioenfondsen. Deze eisen zijn gelukkig voorlopig van tafel. Ik zeg «voorlopig», want we kunnen lezen dat er nog overleg plaatsvindt. Kan de staatssecretaris hierover iets zeggen? Blijft de inzet van het kabinet op dit punt onverkort dezelfde?

De voorliggende richtlijn gaat in grote stappen voorbij aan de bevoegdheid en de verantwoordelijkheid van de individuele lidstaten. De VVD is van mening dat de inrichting van het pensioenstelsel een nationale aangelegenheid is. Europa geeft aan dat lidstaten de volledige verant-

woordelijkheid behouden. Wat betekent dat als we de gedetailleerdheid van de onderwerpen bekijken? De VVD-fractie maakt zich bijvoorbeeld grote zorgen over de enorme gedetailleerdheid van de voorstellen voor pensioencommunicatie en informatieverstrekking. Europa dient zich niet bezig te houden met details, zoals de lettergrootte of het kleurgebruik. De richtlijn mag ook geenszins de wetgeving over pensioencommunicatie, waar we in Nederland aan werken, in de weg staan. Uit de laatste brief van de staatssecretaris blijkt dat het gelaagd communiceren, waarbij ik denk aan het pensioendashboard of digitaal communiceren waarover we in deze commissie al eerder spraken, waarschijnlijk niet mogelijk is. Ik vraag de staatssecretaris een duidelijke lijn te kiezen met betrekking tot de voorstellen die in relatie staan tot governance. Ik lees dat de voorstellen op dit onderdeel naar verwachting geen gevolgen hebben. Nederland heeft recentelijk een wetswijziging doorgevoerd en de voorstellen van Brussel moeten niet verder gaan dan wat Nederland al heeft besloten.

Vanuit de richtlijn worden gedelegeerde bevoegdheden voorgesteld. Heeft de uitwerking gevolgen voor Nederland? Zo ja, op welke onderdelen? We moeten ook hier op de rem gaan staan.

Tot slot ga ik in op de wijze waarop het kabinet de Kamer informeert over de voortgang van de onderhandelingen over deze richtlijn. Mijn fractie vindt het van belang dat het kabinet de Kamer tijdig informeert over de mogelijke opties die ter besluitvorming voorliggen in de Raad of de onderliggende gremia. Mijn fractie wil ook het conceptstandpunt van de Raad voorafgaand aan de besluitvorming in de Raad voorgelegd krijgen met daarbij een kabinetsreactie.

Om zicht te houden op de ontwikkelingen verzoekt mijn fractie een periodieke update te verstrekken middels een kwartaalrapportage. Hierbij dient in het bijzonder te worden ingegaan op alle Europese voorstellen die effect kunnen hebben op het Nederlandse pensioenstelsel op het gebied van pensioencommunicatie en governance. Daarnaast wil ik een toelichting op de administratieve lasten en financiële gevolgen voor pensioenfondsen, werkgevers en deelnemers.

De heer **Van Weyenberg** (D66): De VVD-fractie heeft de gele kaart gesteund. Toen er later andere moties van de heer Omtzigt en de CDA-fractie lagen om dit te vertalen naar acties van het Nederlandse kabinet, heeft mevrouw Lodders die niet gesteund. Vindt mevrouw Lodders dat het kabinet deze richtlijn van tafel moet halen? Dat impliceert namelijk een gele kaart.

Mevrouw **Lodders** (VVD): Wij hebben die poging gedaan, maar we staan daarin helaas alleen in Europa. We kiezen nu voor second best. Dat wil zeggen dat we moeten zorgen dat we aan tafel zitten om de gevolgen van deze richtlijn te minimaliseren.

De heer **Van Weyenberg** (D66): Dat vind ik een beetje flauw. Dat andere landen ons niet steunen, heeft waarschijnlijk een reden. Het kabinet schreef in het fiche, als reactie op de notitie van de heer Omtzigt, dat het kabinet de gele kaart niet steunt. Een aantal zaken mag minder gedetailleerd en er moeten geen delegatiebepalingen in de richtlijn, maar grosso modo is het kabinet hartstikke blij dat het oorspronkelijke slechte plan van tafel is en dat er nu een plan ligt waarmee het kabinet prima uit de voeten kan. Is mevrouw Lodders het daarmee eens?

Mevrouw **Lodders** (VVD): Volgens mij heb ik net een duidelijk betoog gehouden over de zorgpunten van de VVD-fractie. We hebben in eerste instantie de gelekaartprocedure gesteund in de hoop dat we daarvoor een meerderheid zouden halen in Europa. Dat is niet gelukt. Dan moet je

zorgen dat je aan tafel zit om te onderhandelen over hetgeen voorligt. Mijn inbreng is duidelijk geweest en daarmee ook het standpunt van de VVD.

De heer **Madlener** (PVV): De VVD-fractie in de Tweede Kamer heeft de gelekaartprocedure gesteund, maar de VVD-fractie in de Eerste Kamer heeft die steun helemaal niet gegeven. De VVD spreekt weer met twee monden door in de Tweede Kamer voor de verkiezingen te roepen: schande, gele kaart, moet terug. Als het puntje bij het paaltje komt, laat de VVD-fractie in de Eerste Kamer het echter totaal afweten. Dat is toch met twee monden spreken? Dat is toch niet eerlijk naar de kiezers?

Mevrouw **Lodders** (VVD): De fracties in de Tweede en Eerste Kamer maken daarin een afweging. Ik herhaal wat ik net tegen de heer Van Weyenberg zei: we hebben de motie-Omtzigt volmondig ondersteund, maar nu er geen meerderheid is, moeten we zorgen dat we aan tafel zitten.

De heer **Omtzigt** (CDA): Dank voor die steun. Er lag een tweede motie, zoals mijn collega Van Weyenberg aangaf, want er was inderdaad een second best. Of het in de Eerste Kamer gelukt was of niet, die gele kaart haalde het niet. Toen heb ik voorgesteld om een Europese Commissaris te selecteren uit bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk of Duitsland, omdat deze landen tegen deze richtlijn zijn. Richtlijnen kunnen gewoon van tafel gehaald worden. Is mevrouw Lodders ervoor dat Nederland zich actief met het spel «wie krijgt welke Commissarispost» bemoeit, zodat er een Commissaris komt die sceptisch is ten opzichte van deze plannen en wellicht overweegt deze in te trekken?

Mevrouw **Lodders** (VVD): Dit is een algemeen overleg waarin we over het behandelvoorbehoud spreken. Ik heb geen enkele behoefte aan een discussie met de heer Omtzigt over onderhandelingen over welke persoon op welke post moet komen.

De heer **Omtzigt** (CDA): Dat is heel vreemd, want het is de snelste manier om deze richtlijn van tafel te krijgen. Het recht om iets op tafel te leggen en het recht om iets in te trekken is exclusief voorbehouden aan de Europese Commissie en in dit geval de Europees Commissaris. Om invloed uit te oefenen kun je in het Europees Parlement 325 leden overtuigen, maar dat is vrij lastig. Je kunt ook invloed uitoefenen door de juiste Commissaris op de juiste post te krijgen. Deelt mevrouw Lodders die mening? Is zij bereid om aan het kabinet te vragen om dat bij de weging van die post mee te nemen? Het is een zware post, dus Frankrijk of Duitsland zou aan de beurt kunnen zijn. Wil mevrouw Lodders het kabinet vragen om te zorgen dat er een Fransman of een Duitser op die post komt te zitten?

Mevrouw **Lodders** (VVD): Ik neem daar echt op geen enkele manier een voorschot op. Het is van groot belang dat de juiste man of vrouw op de juiste plek komt. Daar zal de VVD ook voor staan. Overigens breng ik in herinnering dat mede door de inzet van zowel de bewindspersoon als de politici in de Tweede Kamer de richtlijn gelukkig gewijzigd is. Ik begon mijn betoog ook daarmee. Ik ben ervan overtuigd dat er meer te organiseren is wanneer je daadwerkelijk aan tafel zit. Daarvoor zitten we nu met elkaar.

De heer **Madlener** (PVV): Ik wil toch collega Omtzigt bijvallen, want nu is het spel om de poppetjes begonnen. Het gaat niet alleen om de mensen, maar vooral om waar ze voor staan. Guy Verhofstadt zal deze richtlijn vast prima vinden, want hij wil het allemaal erger maken. Hij was de kandidaat

voor de VVD, zoals we allemaal weten. Het is wel degelijk belangrijk hoe we de onderhandelingen ingaan. Cameron speelt het hard. Ik hoor van de VVD echter alleen maar slappe teksten. Mevrouw Lodders zegt dat de VVD dit niet aan elkaar moet verbinden. Natuurlijk wel. De VVD moet juist zeggen dat we dingen voor elkaar moeten krijgen en dat zeker koppelen aan steun voor bepaalde kandidaten. Waarom houdt de VVD-fractie zo'n slap betoog? Waarom verkwaanselt de VVD-fractie onze pensioenen?

Mevrouw **Lodders** (VVD): Ik vroeg me al af waar het punt van verkwaseling bleef. De VVD-fractie doet dat juist niet. We spreken over een behandelvoorbehoud, over de wijze waarop het kabinet zich inzet om de richtlijn of van tafel te krijgen of danig aan te passen. Daar heeft de VVD een heel helder geluid over laten horen. Met alle plezier herhaal ik mijn punten, maar het lijkt mij gemakkelijker als we het teruglezen.

De **voorzitter**: De tijd laat het herhalen van de punten niet toe.

De heer **Van Weyenberg** (D66): Voorzitter. We praten vandaag over het behandelvoorbehoud, waaraan mijn fractie steun heeft verleend. In deze belangrijke richtlijn zit een aantal zaken waar mijn fractie niet tevreden over is. We vinden het daarom goed dat de Kamer actief de vinger aan de pols houdt. Mevrouw Lodders heeft een aantal concrete voorstellen gedaan voor het vormgeven van het behandelvoorbehoud. Die val ik bij. Het lijkt mij goed als we bij elke geannoteerde agenda voor een Europese Raad Sociale Zaken een update krijgen van de stand van zaken van de onderhandelingen en dat de Kamer actief door het kabinet wordt geïnformeerd als er tussentijds iets urgent is. Dat zijn de spelregels in onze democratie.

Deze richtlijn en de wijze waarop de Kamer daarmee omgaat, geeft mij een groot gevoel van ongemak. Het kabinet heeft een fiche gemaakt waarin het reageerde op de richtlijn. Daarin stond dat de richtlijn op een aantal punten doorschiet. Dat ben ik met het kabinet eens. De dames van de fracties van de PvdA en de VVD hadden het daar ook over. Er wordt gesproken over lettertypes. Dat kan echt een stuk minder gedetailleerd. Mijn fractie heeft ook de terughoudendheid ten opzichte van delegatiebepalingen gesteund. Mijn fractie valt de brief van het kabinet bij. Het is echter bijzonder dat we ons daarmee, samen met de GroenLinks-fractie, in select gezelschap bevinden. De PvdA- en de VVD-fractie, die ook op die lijn leken te zitten, steunden de gele kaart. Met die gele kaart zeg je dat Europa dit helemaal niet moet doen, omdat je tegen bent. Toen de heer Omtzigt daar een week later conclusies richting de Eurocommissaris aan probeerde te verbinden, stemde de coalitie opeens tegen. Dat had vast niets te maken met het feit dat de Europese verkiezingen achter de rug waren. Ik was er blij mee, maar waar brengt ons dat? Welk mandaat heeft de staatssecretaris voor de onderhandelingen? Zo'n gele kaart trek je niet gratis. Eerder is al gezegd dat geen enkele andere lidstaat een gele kaart heeft getrokken. Zelfs de Senaat was gelukkig niet bereid die kaart te trekken. De kapitaaleisen, waar we allemaal tegen waren, zijn van tafel onderhandeld door het kabinet en zijn vertegenwoordigers in Brussel, met een actieve rol van de heer Omtzigt. Toen lag er een voorstel dat ons hoofdprobleem oploste, dat acceptabel was, en toch is een gele kaart getrokken. Hoe is dat gevallen in Brussel? Wat betekent dat voor onze rol in het vervolg van het proces? Worden we nog wel serieus genomen? Ik krijg signalen uit Brussel dat men helemaal klaar is met ons. Eerst geef je Nederland zijn zin en dan bedenkt Nederland net voor de Europese parlementsverkiezingen nog een ander probleem.

Ik vind het zorgelijk dat ik op straat wordt aangesproken door mensen die zeggen: de Kamer heeft de gele kaart getrokken, dus Europa zit aan ons pensioen. Het kabinet schrijft dat daar helemaal geen sprake van is en terecht, want de richtlijn gaat niet over de inhoud van de pensioen-

regelingen. Het beeld is echter wel geschapen en zo zaait deze Kamer angst voor Europese zaken zonder dat dat terecht is. Ik heb dat al eerder bangmakerij genoemd. Het feit dat de coalitiepartijen daarin zijn meegegaan, stelt mij buitengewoon teleur. Hoe voelt de staatssecretaris zich gesteund, nu de twee coalitiepartijen niet onomwonden durven te zeggen dat deze richtlijn moet blijven bestaan? De VVD-fractie zegt: nee, wij zouden de richtlijn wel willen intrekken, maar daar is geen meerderheid voor. Dat is natuurlijk niet de vraag. De staatssecretaris zegt dat ze het voorstel in de kern goed vindt, maar dat ze het op een aantal punten wil aanpassen. Er is echter een andere toon gezet door het trekken van de gele kaart door de twee coalitiepartijen. Hoe ziet de staatssecretaris dat?

Kan de staatssecretaris uitgebreid ingaan op het gebrek aan steun van haar twee coalitiefracties, op de schade die wij opgelopen hebben in Europa en op onze serieusheid in dit proces?

De heer **Madlener** (PVV): De heer Van Weyenberg is altijd helder in zijn standpunt: Europa is goed en hoe meer Europa hoe beter. Op dit dossier zien we een groot probleem: het cultuurverschil. Nederland heeft een uniek pensioenstelsel en nu beslissen andere landen, die dat pensioenstelsel niet hebben, over de wijze waarop wij met dat stelsel moeten omgaan. Ziet de heer Van Weyenberg het niet als een probleem voor Nederland als andere landen beslissen over Nederlandse pensioenen, terwijl ze zelf helemaal niet zo'n stelsel hebben?

De heer **Van Weyenberg** (D66): Ik ben het volstrekt eens met de heer Madlener. Zijn fractie en de mijne staan tegenover elkaar over de waarde van de Europese Unie en de Europese samenwerking. Goede afspraken over Europese pensioenen, over communicatie en de wijze waarop je pensioenen mee kunt nemen als je in andere landen gaat werken, zijn juist in het belang van de Nederlandse deelnemer. De heer Madlener roept het beeld op dat Europa over de inhoud van onze pensioenregelingen gaat. Nee, daar gaan de partijen over die daar afspraken over maken. Dat zijn de sociale partners in Nederland. Zij gaan over de inhoud van die regelingen, niet Europa. Het kabinet schrijft dat terecht klip-en-klaar op. Ik ben het de heer Madlener eens dat wij het oneens zijn. Ik ben het ook met de heer Madlener eens dat dit voorstel op een aantal punten niet goed is, maar ik ben het volstrekt met hem oneens dat Europa nu over de inhoud van onze Nederlandse pensioenen gaat. Als enige aan deze tafel steun ik het kabinet in deze lijn.

De heer **Omtzigt** (CDA): Voorzitter. Voor ons ligt de IORP-richtlijn die competitie beoogt, want het valt onder de Europese Commissie. We moeten competitie in de pensioenen hebben. Waarom? Kunnen gepensioneerden of deelnemers kiezen aan welk pensioenfonds ze deelnemen? Nee, dat kunnen ze niet. Dat hebben we in Nederland heel bewust zo vormgegeven. Er is geen competitie in de zin dat ik kan kiezen tussen ABP en PGGM, laat staan dat ik kan opteren voor een Frans of Duits pensioenfonds. Dat wil de Kamer ook niet, want we willen de algemene verplichtstelling handhaven. De enige competitie die ik kan bedenken, is dat een pensioenfonds zich ergens anders kan vestigen. Dat is een buitengewoon onwenselijke vorm van competitie.

Waarom zou je überhaupt een IORP-richtlijn willen hebben? Deze richtlijn bemoeit zich wel degelijk met de inhoud van de pensioenregeling. Ik ben het op dat punt dus grondig oneens met de heer Van Weyenberg. Als je op een pension benefit statement voorstelt wat iemand krijgt als hij twee jaar eerder of later met pensioen gaat, dan moet dat ook in de regeling staan. Als je voorschrijft hoe dat uitgerekend moet worden, dan voer je met een richtlijn via de achterdeur het financieel toezicht in. Andere landen zagen dat. Duitsland heeft het grootste gedeelte van zijn pensioen-

stelsel onder de richtlijn uit onderhandeld. In de introductie staat precies op welke Duitse pensioenfondsen en op welk gedeelte van het stelsel de richtlijn niet van toepassing is. Dat is drie kwart van het stelsel. Zo is Duitsland tevreden gesteld.

Nu zitten wij met een onwenselijke richtlijn. Het is onwenselijk als de Europese Unie voorschrijft hoe het pensioenoverzicht eruit moet zien, want voor het bankafschrift hebben we ook geen uniforme Europese regels en voor andere zaken ook niet. Waarom moet dat voor het pensioenoverzicht wel gelden? Voor geen enkel ander bedrijf, zoals het waterbedrijf, is de governance vastgelegd. Waarom zou Europa die structuur voor de pensioenfondsen vastleggen? Er is geen enkele goede reden voor te bedenken. Daarom heb ik de initiatiefnota geschreven en heeft de Tweede Kamer de gele kaart getrokken. Wil het kabinet inzetten op een Europees Commissaris uit Duitsland of het Verenigd Koninkrijk die bereid is deze richtlijn ofwel in de ijskast te gooien of het liefst in te trekken? Als absoluut minimum wil ik dat er geen gedelegeerde bevoegdheden, die onder het verdrag van Lissabon zijn toegestaan, in de uiteindelijk richtlijn terechtkomen. Daarmee kan via de achterdeur namelijk werkelijk alles geregeld worden. Ik vind dat de Kamer dat expliciet moet opnemen in het onderhandelingsmandaat.

Ik steun het voorstel van de coalitiepartijen om per kwartaal de Kamer een rapportage te doen toekomen. Ik zou het goed vinden als de regering het onderhandelingsmandaat, dat zij mee wil geven in Brussel, met de Kamer deelt, zodat wij daarover nader overleg kunnen voeren. Waarschijnlijk kan dat het best vertrouwelijk, want je wilt andere landen geen inzage geven in het onderhandelingsmandaat. Het liefst, en dat zeg ik maar steeds, heb ik deze richtlijn van tafel.

De heer **Ulenbelt** (SP): Voorzitter. Wij zijn ook consequent. Wij willen deze richtlijn van tafel. Ik verzoek de staatssecretaris dan ook om daar in de eerste plaats op in te zetten, want de Europese Commissie gaat pensioenfondsen als financiële instellingen beschouwen en behandelen, terwijl het Nederlandse pensioenstelsel uniek is. Ons pensioenstelsel is een uitdrukking van het Rijnlands model, terwijl de liberalen in Europa de pensioenfondsen willen laten concurreren op Europees niveau. Zij kiezen voor het neoliberale model. Het pensioenstelsel verschuift dan van sociaal naar financieel. Pensioenen beschouwen wij als onderdeel van ons nationale sociale systeem. Dat heeft niets te maken met de wijze waarop je in Europa met fiscale en financiële zaken omgaat.

Het meest bizarre is nog wel dat het geen wet voor Europa is. Het is eigenlijk alleen maar een wet voor Nederland. Wij hebben 160% van het bruto binnenlands product in de pensioenfondsen zitten. Andere landen die iets hebben wat daarop lijkt, komen niet in de buurt. Enkel en alleen al om die reden zou die richtlijn door de regering ten felste bestreden moeten worden. Gaat het om een goed pensioen in Europa? Nee, want alleen de kapitaalgedekte systemen vallen eronder. Drie kwart van het Duitse stelsel wordt eronderuit gehaald. Aan omslagstelsels en stelsels in andere landen worden geen regels opgelegd om een goed pensioen te maken. Niet dat ik daarvoor ben, maar als je zegt dat je een goed pensioen in Europa wilt, dan zou je dat op zijn minst van deze richtlijn verwachten.

Het is weer het oude liedje. Als je hiermee instemt, ga je akkoord met de overdracht van bevoegdheden. Een aantal anderen, waaronder de heer Omtzigt, hebben erop gewezen dat de methode van het berekenen van het pensioenoverzicht leidt tot het invloed krijgen via de achterdeur. Waarom moet Europa zich bemoeien met het beloningsbeleid van de top van de pensioenfondsen? Dat is waanzin. Haal artikel 24 uit de richtlijn, net als artikel 30 over de risicobeoordeling. Dat is volstrekt onnodig, want het geeft de Europese Commissie invloed via de achterdeur.

Het belangrijkste probleem is dat de richtlijn pensioenfondsen uitnodigt om te verhuizen naar België, Cyprus, of weet ik veel waar naartoe. Stel dat pensioenfondsen dat doen. Hoe komen wij dan aan het belastinggeld dat nog in die pensioenfondsen zit? Hebben we daar dan nog wel iets over te vertellen? Dat is de allergrootste zorg. Er zit 400 miljard belastinggeld in de pensioenfondsen. Als een flink aantal fondsen verhuist – ik zie dat maar zo niet gebeuren – hoe komen we dan aan die belastingcenten? De SP vindt pensioenen een nationale aangelegenheid en dat moeten we zo houden.

In de ontwerprichtlijn staat dat Nederland toestemming moet geven als een fonds wil verkassen. Daar zijn helemaal geen waarborgen voor gegeven. Spant het kabinet zich ervoor in dat die er wel komen? Eerst kappen met die richtlijn en anders zo ver mogelijk uitkleden. Ik sluit me bij anderen aan. Om de twee weken of ieder moment dat dat nodig is, uiterlijk iedere drie maanden, moet het kabinet rapporteren aan de Kamer over hoe de onderhandelingen ervoor staan.

De heer **Madlener** (PVV): Voorzitter. Ik sluit me aan bij alle bezwaren. De PVV wil deze richtlijn van tafel. Daarom hebben wij in de Eerste en de Tweede Kamer de gelekaartprocedure gesteund. We hadden weinig hoop dat de gele kaart getrokken zou worden, maar als de kabinetsfracties in de Eerste Kamer een heel ander geluid laten horen dan die in de Tweede Kamer, dan kom je niet ver. Als de regering er zo halfslachtig in staat en niet echt haar best doet om deze richtlijn van tafel te krijgen, dan ben ik niet hoopvol gestemd. Gaat de staatssecretaris de halfslachtige houding van de fracties van de VVD en de PvdA overnemen? Of gaat zij echt op pad in Europa om deze richtlijn van tafel te krijgen? Mijn suggestie is om daaraan wel die poppetjesdans in Europa te koppelen. Het gaat natuurlijk niet alleen om de gezichten, het gaat ook om wat die poppetjes willen doen en waarvoor ze staan. We moeten hard met de vuist op tafel slaan. We willen niet meer Europa. Deze verkiezingsuitslag betekent niet dat de mensen massaal meer Europa willen. Mensen willen dat Europa de handen afhoudt van onze pensioenen. De Kamermeerderheid heeft met de gelekaartprocedure gezegd de richtlijn niet te willen. Ik zie dat als een duidelijke opdracht aan de regering om opnieuw haar best te doen om die richtlijn van tafel te halen. Dat is het enige antwoord op deze Kameruitspraak. Wordt de uitspraak van de Tweede Kamer over de gelekaartprocedure gezien als een aanmoediging om er alles aan te doen om de richtlijn van tafel te halen? Of gaat de regering à la VVD en PvdA halfslachtig beleid voeren? Dat is mijn enige vraag en ik ben erg benieuwd naar het antwoord.

De vergadering wordt van 19.05 uur tot 19.10 uur geschorst.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Voorzitter. Ik dank de leden van de commissie, want de inzet van de verschillende leden is helder over het voetlicht gebracht.

De heer Van Weyenberg vraagt mij, als lid van het kabinet, hoe het staat met onze rol in Brussel en of ik me gesteund voel door de leden van de commissie. Ik heb naar alle zes commissieleden goed geluisterd. Het is heel helder dat de meerderheid vindt dat we de grote lijnen van het fiche dat we naar de Tweede Kamer hebben gestuurd, kunnen volgen. Er zijn kanttekeningen geplaatst bij de intensiteit van hetgeen in Brussel op de kar wordt gezet. Ik vind het belangrijk om te beginnen bij de vraag van de D66-fractie. Ik voel me zeker voldoende gesteund om in Brussel die lijnen verder uit te dragen. Ik zal, zeker waar het de onderhandelingen betreft, wederom – wij doen dat natuurlijk continu – nauwgezet kijken naar de belangen van het pensioenstelsel in Nederland. Dat hebben we ook gedaan met de buffereisen toen die aan de orde waren. De Kamer weet dat we die niet meer terugvinden in dit fiche.

De heer **Van Weyenberg** (D66): Optimisme is ook een kunst. Ik feliciteer de staatssecretaris daarmee. Mevrouw Lodders zei dat ze de richtlijn wel van tafel had willen halen en dat haar fractie daarom de gele kaart heeft gesteund. Nu de buffereisen er niet meer in zitten, moeten we het maar doen met de lijn van het kabinet. Het kabinet volgt die lijn al vanaf het begin. Had de staatssecretaris het voorstel voor de richtlijn het liefst helemaal van tafel?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik vind het erg belangrijk voor de positie van Nederland in Europa dat wij nauwgezet en op basis van hetgeen wij wisselen met ons parlement onze rol in Europa vervullen. Dat doen we vanavond wederom. Ik heb mijn oren wagenwijd open en ik luister heel goed naar wat de Kamer mij in meerderheid meegeeft. De Kamer geeft mij bij meerderheid mee dat we bij deze richtlijn nauwgezet moeten bekijken of we zaken niet te gedetailleerd doen, zeker als het de communicatie betreft, en dat we ervoor moeten zorgen dat het pensioenstelsel een nationale aangelegenheid blijft. Dat hebben we continu gedaan. We zorgen er wel voor dat wij onze partij in Brussel blijven meeblazen. Ik ben ook vast van plan dat te blijven doen.

De heer **Van Weyenberg** (D66): Gezien waar we nu staan, lijkt me dat ook een verstandige lijn. De Kamer heeft echter bij meerderheid de gele kaart getrokken. Daarmee zei men: weg met dat voorstel. Mijn fractie was het daar niet mee eens. Ik heb de fiches van het kabinet gezien en ik constateer dat dit kabinet nooit heeft gezegd: weg met dit voorstel. Dat heb ik toch goed begrepen?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Dat heeft de heer Van Weyenberg goed begrepen. Ik constateer dat het trekken van een gele kaart door een deel van het parlement een parlementaire aangelegenheid is. Vanuit het kabinet trekken we onze eigen lijn. Ik ben echter niet horende doof, dus over de inhoud wil ik natuurlijk graag met de leden van de commissie verder van gedachten wisselen. Dat doen we vanavond. Ik ben de commissie erkentelijk dat dit AO plaatsvindt.

De heer **Madlener** (PVV): Ik vind het toch knap hoe de staatssecretaris de positie van de regering en van de Kamer met elkaar weet te verbinden alsof we het met elkaar eens zijn. Dat vind ik erg wonderlijk. We hebben net uitgesproken dat die gele kaart getrokken moet worden om een stap terug te doen. Dat kun je toch niet rijmen met het voorstel van de regering? Dit voorstel moet van tafel, heeft de Kamer gezegd. De fracties van de VVD en de PvdA vind ik ambivalent. Ik zie dat zij twijfelen. De Kamer heeft die uitspraak echter wel gedaan en ik neem aan dat die nog steeds geldt. Hoe kan de staatssecretaris de wens van de Kamer om dit voorstel van tafel te krijgen vertalen in: we gaan er gewoon mee door?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik heb heel goed naar de eerste termijn geluisterd. Alle zes commissieleden hebben het kabinet gevraagd om nauwgezet te rapporteren over hoe wij in Brussel varen. De Kamer wil dat wij de inzet in Brussel iedere keer opnieuw voor het voetlicht brengen. Ik wil heel graag aan die vraag beantwoorden. Ik zal de commissie daarom graag een kwartaalrapportage doen toekomen, als opmaat naar de bijeenkomsten van de Raad. Als ik successievelijk iedereen langsloop, dan kom ik als vanzelf bij de inzet van het kabinet richting Europa. Ik kan dan aan het eind een conclusie trekken. Ik ben expres begonnen met de vraag van de heer Van Weyenberg, omdat die vraag centraal werd geplaatst.

De heer **Madlener** (PVV): Natuurlijk is er de wens om verder te gaan, want dat moeten we wel, en om te rapporteren. Dat is helder en daar zijn we het over eens. Er moeten rapportages komen en er komt een inzet van

het kabinet. Wat is die inzet van het kabinet? Daarover zijn we het helemaal niet eens. De Kamer heeft gezegd: weg met dit voorstel. Ik heb allerlei woordvoerders dit horen bevestigen. Hooguit vind ik de fracties van de PvdA en de VVD een beetje wankel. Heeft de staatssecretaris begrepen dat de wens van de Kamer is: weg met dit voorstel?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Hedenavond heb ik dat niet zo begrepen. Ik hecht er zeer aan dat ik successievelijk de leden van de commissie langsloop, zodat we daarover van gedachten kunnen wisselen.

De **voorzitter**: Ik geef het woord aan mevrouw Lodders, maar ik stel voor dat we de staatssecretaris wel de kans geven om vragen te beantwoorden.

Mevrouw **Lodders** (VVD): Dat lijkt me een heel goed plan. De heer Madlener trekt een heel grote broek aan. We hebben in de eerste termijn stilgestaan bij het feit dat er geen meerderheid in Europa is voor de gele kaart. Wil de staatssecretaris tijdens haar betoog ingaan op de wijze waarop de regering zich positioneert? Wat gebeurt er als de regering zegt: het voorstel moet van tafel en voor de rest onderhandelen we niet mee?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik zei dat al in antwoord op wat de heer Van Weyenberg naar voren bracht. Ik denk dat het voor de positie van Nederland in Brussel niet echt goed zou zijn – ik druk me eufemistisch uit – als we niet meer meepraten op dit punt. Ik ben blij dat we vanavond dit AO hebben en dat ik van de commissieleden een aantal dingen meekrijg die ik kan benutten bij het debat in Brussel. Wij zullen die dingen niet alleen in onze achterzak, maar ook in ons achterhoofd meenemen.

Mevrouw **Lodders** (VVD): Ik beluister dat de heer Madlener een grote broek aantrekt door te zeggen dat de richtlijn van tafel moet en dat het voor het overige niet uitmaakt. Ik constateer dat we daarmee het Nederlandse pensioenstelsel verkwanselen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik vind het een groot goed dat we blijven onderhandelen. Dat heeft ons ook geen windeieren gelegd. Niet alleen het kabinet heeft onderhandeld, maar ook enkele leden van de commissie. Ere wie ere toekomt. Ik vind het een groot goed dat we in Europa een partij meeblazen.

Ik ga successievelijk de leden van de commissie langs. Mevrouw Vermeij begon ermee dat het Verenigd Koninkrijk naar ons stelsel kijkt. We hebben een goed pensioenstelsel en daar staan we stevig voor.

Mevrouw Vermeij heeft gevraagd om ervoor te waken dat Europa op dit punt niet te ruime bevoegdheden krijgt. Eigenlijk hebben alle zes de leden dit gevraagd, de een wat enthousiaster dan de ander. Daar staan wij zeer voor.

Mevrouw Vermeij vraagt om de Europese toezichthouder niet te veel invloed te geven. Daar zullen wij zeker voor blijven staan.

Niet alleen mevrouw Vermeij, maar alle commissieleden vragen het kabinet om per kwartaal te rapporteren. Dat zullen we zeker doen.

Mevrouw Lodders zegt dat de forse buffereisen gelukkig van tafel zijn. Zij heeft beklemtoond dat de communicatierichtlijnen niet te gespecificeerd moeten zijn. Dat ben ik ook van mening. In onze eigen wetgeving, die ik aan het voorbereiden ben, kijk ik daar heel nauwgezet naar. Dat doen we zeker in Europa.

Mevrouw Vermeij vraagt om er extra op toe te zien dat gelaagde communicatie mogelijk wordt gemaakt, want dat is voor de mensen die het betreft een groot goed. Die inzet zullen wij zeker plegen.

Mevrouw Vermeij vroeg ook om afstemming voor de Raad. Dat doen we zeker.

Mevrouw **Vermeij** (PvdA): Ik kan mij voorstellen dat de communicatieparagrafen, die enorm gedetailleerd zijn, ook voor andere landen die pensioenstelsels en wellicht eigen communicatieafspraken hebben een hobbel zijn. Is dat zo? Is er uitzicht om op dat punt wijzigingen door te voeren?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Een aantal andere landen heeft net als wij een soort tweedepijlerpensioenstelsel. Wij trekken samen met hen op, want ook deze landen staan niet te popelen om deze gedetailleerdheid over de schutting te krijgen. We zijn altijd samen opgetrokken en daardoor hebben we de buffereisen met zijn allen van tafel kunnen krijgen. Dan kom ik bij de heer Van Weyenberg. Ik ben al op zijn leidmotief ingegaan. Het kabinet gaat in Brussel door met het verdedigen van de Nederlandse belangen om ons goede pensioenstelsel overeind te houden.

De heer **Van Weyenberg** (D66): De staatssecretaris voelt zich gesteund door de coalitiepartijen. Mijn tweede vraag was een andere. Er is door vertegenwoordigers van de Nederlandse overheid heel lang onderhandeld, ook veel achter de schermen, om de kapitaalvereisten uit de richtlijn te halen. Er lag een voorstel waarin dat was gelukt. In plaats van bloemen kreeg men een gele kaart. Wat betekent dit voor onze invloed op het vervolg van het proces? Ik krijg signalen dat men in Brussel helemaal klaar is met ons. Wij maken afspraken en als men dan tegemoetkomt aan onze eisen, roepen we als enige parlement dat Europa aan onze pensioenen komt, terwijl dat helemaal niet aan de orde is. Dat is normaal gesproken geen basis om nog veel voor elkaar te krijgen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ons standpunt, althans het standpunt van een deel van het parlement, heeft wel bevreemding gewekt in Brussel. Dat is waar. Dat neemt niet weg dat we gewoon doorgaan. Brussel verkeert in de veronderstelling dat het Nederland in grote mate tegemoetgekomen is. Dat is ook zo. Ik heb al gezegd dat ik heel goed begrijp dat de Tweede Kamer mij een aantal aanvullende dingen meegeeft. Die punten brengen we op die tafels aan snee. Ik stel me zo voor dat die bevreemding op een gegeven moment wel weg is, want wij worden bloedserius genomen als het het pensioenstelsel betreft.

De heer **Van Weyenberg** (D66): Ik dank de staatssecretaris dat ze zo klip en klaar durft te zeggen dat de gele kaart bevreemding heeft gewekt. Ik ben het met haar eens dat we nog wensen hebben. Dat ziet Brussel ook wel. Je bent nooit helemaal tevreden. De staatssecretaris zegt nu klip en klaar dat die gele kaart van haar niet had gehoeven, want we waren al tegemoetgekomen. Dat vind ik een helder standpunt. Mijn fractie is het daarmee eens. Ik wens de mensen die voor ons onderhandelen succes om de opgelopen schade te repareren. In de onderhandelingen moet het gaan over de dingen die ons niet bevallen en ik heb de overtuiging dat die gele kaart daarbij niet heeft geholpen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: De heer Omtzigt heeft een aantal zaken aan snee gebracht, omdat hij in Brussel een prima partij meeblaast. Hij zegt dat we nu goed moeten volgen of er opeens veel fondsen overstappen. Ik onderstreep dat de IORP-richtlijn er vooral is om voor de belanghebbers met een tweedepijlerpensioen helderheid te scheppen, ook als men over landsgrenzen heen aan de slag gaat. Dat was de achterliggende gedachte van deze richtlijn. Dat is een groot goed. Je moet goed bekijken hoe de fondsen daar vervolgens op reageren.

De heer Ulenbelt vroeg of Nederland voldoende zeggenschap heeft over wat er gebeurt met onze belastingmiddelen als fondsen overstappen naar een ander land. De mensen die pensioen gaan genieten, kunnen we onze

eigen belasting opleggen. Die belastingmiddelen zijn niet weg. Dat moet duidelijk zijn.

De heer **Omtzigt** (CDA): Dit punt van de heer Ulenbelt, dat ook in mijn initiatiefnota stond, is toch serieuzer. Als een pensioenfonds naar Luxemburg gaat, krijgen we niet automatisch alle uitkeringsgegevens. Overigens is het onwenselijk dat een pensioenfonds naar Cyprus, Malta of andere landen zou gaan. Letland lijkt me helemaal een drama, gezien wat daar gebeurt met de financiële sector. De uitwisseling van gegevens wordt helemaal nergens geborgd. Heeft Nederland op dit moment überhaupt afspraken gemaakt over gegevens van pensioenfondsen over uitbetalingen aan Nederlanders? Als we die gegevens niet krijgen, kunnen we die uitbetalingen niet belasten.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Die zaken moeten nog verder uitgezocht worden. Ik moet nog Kamervragen van mevrouw Vermeij over dit onderwerp beantwoorden. Ik zet de zaken nauwgezet op een rijtje. Bovendien zullen niet tal van fondsen overstappen naar andere landen. Ik hecht er zeer aan om te beklemtonen dat dat helemaal niet in de pen zit.

De heer **Ulenbelt** (SP): Dat moet nog uitgezocht worden? Dat is redelijk dramatisch. Het gaat over een bedrag van 400 miljard. Als een pensioenfonds verhuist naar een Europees land met het allerlaagste belastingregime, waar het warm is en de zon altijd schijnt, dan zullen gepensioneerden weten dat ze daar veel minder belasting hoeven te betalen over hun pensioengelden en verhuizen. Dan zijn ze foetsie, weg. Er zit toch geen enkele waarborg in de IORP-richtlijn, zoals die er nu ligt, voor de wijze waarop met de belasting over pensioenen moet worden omgegaan? We weten allemaal dat de Europese Unie iedereen het land uit wil hebben. We moeten allemaal naar een ander land. Daar gaat je belastinggeld. Welke waarborgen zitten nu in de richtlijn en welke waarborgen gaat de staatssecretaris aanbrengen?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Dit soort richtlijnen gaan niet over belasting, want daar hebben we ordentelijke belastingverdragen voor. De wijze waarop we, op basis van belastingverdragen, omgaan met het verkassen van pensioenfondsen, neem ik als onderdeel mee bij de beantwoording van de vragen van mevrouw Vermeij. Nogmaals, ik hecht er zeer aan om te beklemtonen dat het vrijwel niet aan de orde is. Je ziet soms beren op de weg die er niet zijn. Belastingverdragen zijn daartoe op aarde. Ik ga dat inzicht bieden in reactie op de vragen van mevrouw Vermeij.

De heer **Ulenbelt** (SP): Als de staatssecretaris zegt dat het niet aan de orde is, dan moet ze toch met de kont tegen de krib en deze richtlijn verwerpen. Het is namelijk expliciet de bedoeling van de richtlijn dat pensioenfondsen in Europa met elkaar concurreren. Dat kan alleen maar door een ander land van vestiging te kiezen. Dat is toch een argument om te zeggen: een streep erdoor, Brussel?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik heb daar net voldoende over gezegd. Ik vind het belangrijk dat wij aan de tafel blijven zitten om ervoor te zorgen dat wij ons eigen stelsel borgen. Daarom doen wij er alles aan om onze inzet te plegen. Bovendien hebben we dat al laten zien.

De heer **Omtzigt** (CDA): De staatssecretaris heeft net de hele richtlijn onderuit gehaald. Competitie tussen deelnemers is niet aan de orde, dus competitie tussen landen, met pensioenfondsen die van het ene naar het andere land gaan, is het enige dat overblijft.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Welnee.

De heer **Omtzigt** (CDA): De staatssecretaris zegt dat het niet aan de orde is. Dan dient de richtlijn geen enkel doel meer. De richtlijn is dan verworpen op basis van subsidiariteitsgronden. Deelt de staatssecretaris die analyse?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Nee. Ik ben juist begonnen met te zeggen waartoe deze richtlijn op aarde is. We moeten pensioenbelanghebbenden helderheid bieden over wat er gebeurt als zij in een ander land gaan werken. Op basis van de IORP-richtlijn kunnen zij bekijken wat er met hun pensioen gebeurt.

De heer **Omtzigt** (CDA): Dat is het doel van de overdraagbaarheidsrichtlijn. Dat is een andere richtlijn. Wij hadden daarbij moeite met de overdraagbaarheid. Wij hadden geen moeite met de informatieplicht richting mensen die van het ene naar het andere land gaan, want daar heeft de Europese Commissie een rol in het pensioenstelsel. Laat dat volstrekt helder zijn. Dit IORP-voorstel gaat echter over competitie tussen fondsen. De staatssecretaris noemt geen enkele reden waarom Europa dat moet regelen. Ik heb die niet gehoord. Wat regelt deze richtlijn wat wenselijk is en wat wij niet nationaal kunnen doen?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Het is essentieel dat we kijken naar de onderdelen governance en communicatie. We hebben net tegen elkaar gezegd dat we in Nederland de governance, en straks, als de wetgeving door beide Kamers is aangenomen, ook de communicatie goed geregeld hebben en dat andere landen daarnaar kijken. Ik kreeg net van de commissie mee dat we ervoor moeten zorgen dat de richtlijn niet te gedetailleerd wordt. Voor governance en communicatie is eenduidigheid in Europa een groot goed, met dien verstande dat we moeten zorgen dat het niet te gedetailleerd wordt.

De heer **Madlener** (PVV): We hebben het hier over een pensioenpot van ruim duizend miljard. Deze richtlijn maakt dat dat geld makkelijker over de grens verdwijnt. De staatssecretaris zegt net dat ze geen idee heeft waartoe dat leidt. Het kan toch niet zo zijn dat de regering zich eerst achter de richtlijn schuurt en zegt dat te willen bereiken, maar helemaal niet weet waartoe dat leidt? Dat kan toch niet waar zijn als het om ruim duizend miljard spaargeld van mensen gaat?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik heb helder gemaakt dat we in Brussel nauwgezet moeten bekijken hoe wij ons pensioenstelsel kunnen borgen. Dat doen wij ook. We moeten ook zorgen dat de andere landen in Europa dingen van ons kunnen overnemen. Dat blijkt ook zo te zijn. Het is heel goed dat we aan de onderhandelingstafel zitten en het is heel goed dat we daarmee omgaan. Governance en communicatie zijn de belangrijkste onderdelen van deze richtlijn die nog op tafel liggen, want de rest is van tafel. Het plezierige van dit AO is dat ik op die onderdelen een aantal zaken heb meegekregen die wij in Brussel kunnen vervolmaken.

De heer **Madlener** (PVV): Zegt de staatssecretaris dat zij garandeert dat er geen pensioenvermogen de grens over zal gaan na dit voorstel?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Volgens mij heeft de heer Madlener goed naar mij geluisterd. Ik heb ook de vraag van de heer Ulenbelt beantwoord. De heer Omtzigt heeft het kabinet gevraagd om een Eurocommissaris te promoten uit Duitsland of Engeland. Korthedshalve sluit ik me aan bij de woorden die mevrouw Ladders daaraan gewijd heeft. Dit is zeer prematuur en meer iets voor stap 23.

De heer Omtzigt heeft ook gevraagd om de kwartaalrapportage. Dat is natuurlijk de inzet. Wij zullen de Kamer die in ons fiche doen toekomen.

De heer Ulenbelt vraagt of we toestemming moeten geven als een fonds wil overstappen naar een ander land. Ja, de Nederlandsche Bank moet daarvoor toestemming geven.

De heer Madlener heeft geen inhoudelijke vragen gesteld. Hij heeft geconstateerd dat hij het niet eens is met de inzet.

De heer **Omtzigt** (CDA): Op twee van mijn vragen is geen antwoord gekomen. Wil de regering het tot een harde inzet maken om geen gedelegeerde regelgeving in de einduitkomst te hebben? Wil de staatssecretaris het onderhandelingsmandaat ter inzage aan de Kamer geven? Dat kan desnoods vertrouwelijk, want ik kan me voorstellen dat zij dat niet op tafel wil leggen terwijl andere landen meelesen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Het antwoord op beide vragen is ja.

De heer **Ulenbelt** (SP): In artikel 13 staat dat als een pensioenfonds naar het buitenland wil, je toestemming moet verlenen. Welke beperkende voorwaarde kan Nederland dan nog opleggen?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik moet het verifiëren, maar volgens mij moet de Nederlandsche Bank nauwgezet bekijken wat het betekent voor de belanghebbenden van het pensioenfonds. Dat is iets wat de Nederlandsche Bank bij uitstek bekijkt.

De heer **Ulenbelt** (SP): Ik zou dan graag zien dat dat in deze idiote richtlijn wordt opgenomen. Stel dat het fonds in België gaat zitten, waar een veel gunstiger rekenrente is dan in Nederland, dan is dat beter voor de gepensioneerden, omdat daar geen korting op pensioenen is. Mag de Nederlandsche Bank dat blokkeren?

Staatssecretaris **Klijnsma**: De Nederlandsche Bank zal bekijken wat dat voor de belanghebbenden van dat bepaalde fonds betekent. DNB heeft daarin dus zeker zeggenschap. Ik ga dat na voor de heer Ulenbelt en ik laat dat in tweede termijn weten.

De heer **Ulenbelt** (SP): Dat is dus precies het probleem. Als ze in België dat Nederlandse fonds willen hebben, dan gelden daar prudentiële regels, net als hier. Dan heeft Nederland geen poot meer om op te staan. Dat is de kern van het bezwaar tegen het voorstel.

De **voorzitter**: U had niet het woord, u hebt het genomen. De staatssecretaris heeft aangegeven dit in tweede termijn te beantwoorden. We hebben dus een tweede termijn.

De heer **Madlener** (PVV): Het was eigenlijk een reactie op mijn vragen. De inzet vind ik ronduit vaag. Er worden hier goede vragen gesteld. De PVV heeft die vragen ook. De vragen worden echter onvoldoende beantwoord, maar misschien komt dat nog. De inzet vind ik vaag, maar de strategie vind ik slecht. Ik heb in Brussel rondgelopen en ik kan de collega's zeggen dat je daar ...

De **voorzitter**: Het is niet de bedoeling dat u nog een termijn houdt. Het is de bedoeling dat u een vraag stelt.

De heer **Madlener** (PVV): Als we daar iets proberen te bereiken is het niet effectief om kopjes thee drinken. Andere landen spelen het keihard, kijk naar het Verenigd Koninkrijk, en zij krijgen veel meer voor elkaar. Ik wijs erop dat Nederland het heel slecht doet in Europa. Wij zijn niet voor niets de grootste nettobetaler. Niet voor niets wordt er geen enkele verantwoording afgelegd over Nederlands belastinggeld dat in Brussel

verdwijnt. Het resultaat van die slappe onderhandelingsstrategie is dat Nederland heel slecht af is in Europa. Kijk naar landen die het beter doen. Kijk naar Cameron, die met zijn vuist op tafel slaat. Dat zouden we in Nederland ook moeten doen. Dat is een tip aan alle leden van de regeringspartijen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Wie de onderhandelingen aldaar een beetje heeft gevolgd, weet dat Nederland juist heel veel heeft gerealiseerd. Er is juist al een behoorlijk resultaat geboekt. De uitspraak van de heer Madlener werp ik verre van me. Zeker op dit onderdeel. Als aan de orde zou zijn dat pensioenregelingen of delen daarvan door een pensioenuitvoerder uit een andere lidstaat worden uitgevoerd, dan blijft het Nederlandse sociale arbeidsrecht volledig van toepassing. Dat is essentieel.

De **voorzitter**: Ik geef iedere fractie in de tweede termijn één minuut om de inzet duidelijk te maken.

Mevrouw **Vermeij** (PvdA): Voorzitter. Ik ben enigszins verbaasd over de hoeveelheid aanvullende vragen over deze richtlijn van partijen die deze richtlijn niet willen. Eigenlijk stellen deze partijen meer eisen aan deze richtlijn. Zij bepleiten bovendien nog een Franse of Duitse Commissaris. Ik heb goed naar de heer Omtzigt geluisterd. Er zit nu een Franse Eurocommissaris en hij heeft deze richtlijn gemaakt. Al met al is het een bijzondere avond. De inzet van de regering is helder. Ik lees voor welke onderwerpen deze richtlijn betreft, want daarover wordt veel mist opgeworpen:

- 1) opheffen van de resterende prudentiële belemmeringen voor grensoverschrijdende pensioenfondsen;
- 2) garanderen van een goede governance en een degelijk risicobeheer;
- 3) voorzien in de verstrekking van heldere en relevante informatie;
- 4) waarborgen dat toezichthouders over de benodigde instrumenten beschikken.

Op die punten heb ik commentaar geleverd. Deze richtlijn gaat over heel veel dingen niet, terwijl mijn collega's denken dat de richtlijn daar wel over gaat.

De heer **Van Weyenberg** (D66): Mevrouw Vermeij heeft het over de partijen die deze richtlijn niet willen. Ik maak daaruit op dat mevrouw Vermeij zich, ondanks de gele kaart, rekent tot de partijen die deze richtlijn wel willen. Ik zou het waarderen als ze dat volmondig zegt. Daar wordt mijn bevreesing over de geschiedenis misschien niet minder van, maar mijn vertrouwen in de toekomst misschien wel groter.

Mevrouw **Vermeij** (PvdA): Misschien kan ik de heer Van Weyenberg geruststellen. Als parlementariër moet je bekijken of het grootste deel van zo'n richtlijn van nut is voor Nederland. We hebben toen die afweging gemaakt. Uiteindelijk kies je echter de weg waarlangs je het meeste resultaat kunt bereiken en die weg is voorzichtig de onderhandelingen in. De onderhandelingen moeten leiden tot een veel beperktere richtlijn ten aanzien van de communicatiemaatregel, de delegatiebepalingen en de macht van de Europese toezichthouder. Daar zetten wij graag op in, omdat dat goed is voor Nederland en ons Nederlandse pensioenstelsel. Als dat allemaal gerealiseerd is, kunnen wij met deze richtlijn uit de voeten.

De heer **Van Weyenberg** (D66): Het klinkt net iets minder enthousiast dan ik uit het eerste deel had opgemaakt. Mevrouw Lodders zei dat ze het liefst de richtlijn van tafel had gehad. Zij zei: we hebben gezien wat andere landen doen en nu proberen we er maar het beste van te maken. Hoe zit dat met mevrouw Vermeij? Zij zegt dat ze een aantal dingen uit de richtlijn wil. Ik ben dat op een aantal punten met haar eens, de meeste zelfs, en het kabinet ook. Maar mevrouw Vermeij heeft de gele kaart getrokken. Vindt

mevrouw Vermeij, los van het krachtenveld, dat deze richtlijn in strijd is met de subsidiariteit? Is het een verbetering?

Mevrouw **Vermeij** (PvdA): Nee, ik vind deze richtlijn geen verbetering, omdat deze voor het grootste gedeelte overbodige bepalingen bevat voor Nederland. Daar ben ik heel helder in. Ik heb net uit de doeken gedaan waar ik gegeven de situatie met de richtlijn naartoe wil. Volgens mij moeten we vooruit. Was dat niet een leus van D66?

De heer **Van Weyenberg** (D66): Ja, dat was het ook voor de verkiezingen.

Mevrouw **Lodders** (VVD): Voorzitter. Ik denk dat ik mijn tweede termijn heel kort kan houden. Ik heb in mijn eerste termijn aangegeven wat ik wilde aangeven en daarover hebben we ook gedebatteerd. De staatssecretaris is daarop ingegaan. Ik ben heel erg blij met de toezegging over de kwartaalrapportage, want ik vind het van groot belang dat we die rapportage in deze commissie met elkaar kunnen bespreken. Ik heb de staatssecretaris gevraagd om in het bijzonder in te gaan op alle Europese voorstellen die effect kunnen hebben op het Nederlandse pensioenstelsel op het gebied van pensioencommunicatie en governance. Ik heb daarnaast om een toelichting gevraagd op de administratieve lasten en de financiële gevolgen voor pensioenfondsen, werkgevers en niet in de laatste plaats de deelnemers. Ik zou graag van de staatssecretaris de toezegging krijgen dat daarover specifiek wordt gerapporteerd.

De heer **Van Weyenberg** (D66): Voorzitter. Ik dank de staatssecretaris dat zij kiest voor het betrekken van de Kamer bij het verdere verloop van de onderhandelingen. De staatssecretaris zei het eigenlijk heel diplomatiek maar ook vernietigend helder: de opstelling van de Tweede Kamer heeft bevreemding gewekt. Bevreemding, omdat een land dat je z'n zin gegeven hebt toch een gele kaart trekt. Dat wordt niet begrepen. Of het onze onderhandelingspositie schade berokkent, daar loopt de staatssecretaris wat omheen. Ik zal haar niet weer om een expliciet antwoord vragen, maar ik krijg signalen uit Brussel dat dit niet helpt. We moeten het verleden laten rusten. Ook voor de verkiezingen steunden wij de lijn van het kabinet. Ik ben blij dat in ieder geval de twee coalitiepartijen, die voor de verkiezingen kritisch waren, nu een andere lijn kiezen. Dat vind ik winst. Ik hoop dat we ervoor kunnen zorgen dat de dingen die ons in deze richtlijn niet bevallen, worden verbeterd. Dat is een gedeeld belang.

Mevrouw **Lodders** (VVD): Nu zet de heer Van Weyenberg de coalitiepartijen neer alsof zij voor de verkiezingen kritisch waren en nu niet meer. Dat werp ik verre van me. Was mijn betoog niet duidelijk of spreek ik een andere taal?

De heer **Van Weyenberg** (D66): Ik sluit mij niet aan bij de andere heren die een helder antwoord voor mevrouw Lodders hebben. Ik meende in mevrouw Lodders een bondgenoot te hebben voor de realistische lijn van het kabinet, ook voor de verkiezingen. De coalitiepartijen hebben duidelijk de tactiek met elkaar afgesproken om te zeggen dat ze eerst kozen voor de gele kaart, maar dat dat niet meer verstandig is nu blijkt dat we alleen staan. Dat vind ik creatief en goed bedacht. Het is een mooi verhaal. De kern blijft dat de VVD-fractie een gele kaart trok om aan te geven dat men die richtlijn niet wilde. Nu steunt mevrouw Lodders het kabinet in de huidige lijn. Dat dat bij de andere woordvoerders bevreemding wekt, kan ik wel volgen. Niet omdat ik het met hen eens ben, maar omdat er een ander geluid te horen is dan twee dagen voor de verkiezingen. Dat is het goed recht van partijen, maar niet de keuze van mijn partij.

Mevrouw **Lodders** (VVD): Dat is geen tactiek geweest. De VVD-fractie heeft daar heel goed over nagedacht en bewust voor die lijn gekozen. Het toont aan dat de VVD haar verantwoordelijkheid neemt. We kunnen het niet met onze gelekaartprocedure bewerkstelligen, dus dan moeten we zorgen dat we aan tafel zitten en dat de voorstellen minder verstrekkend zijn. Dat hebben we gedaan en met goed gevolg. Ik wens de staatssecretaris heel veel succes om de kritische punten van de VVD op die manier te wijzigen.

De heer **Van Weyenberg** (D66): Daar sluit ik me graag bij aan.

De **voorzitter**: Nee, u had niet het woord.

De heer **Van Weyenberg** (D66): Ik heb altijd het recht om te reageren op een interruptie op mijn inbreng.

De **voorzitter**: Nee, u hebt uw interruptie gehad. U hebt nog uw eigen termijn. Zo gaat dat hier.

De heer **Van Weyenberg** (D66): Dit was geen interruptie, dit was mijn eigen termijn en ik werd geïnterrupteerd. Ik vind dan dat ik daarop mag reageren.

De **voorzitter**: Ja, sorry.

De heer **Van Weyenberg** (D66): Ik begon al even aan mezelf te twijfelen. De kern is voor mij helder. Ik ben blij dat een aantal partijen dezelfde lijn voor de onderhandelingen kiest. Met de gele kaart zeg je dat het voorstel van tafel moet, omdat het in strijd is met subsidiariteitsregels. Het kabinet heeft vanaf het allereerste fiche gezegd dat het er anders inzit. Mijn fractie heeft die lijn steeds volmondig gesteund. Ik wens nogmaals de mensen in Brussel, die met de wel degelijk opgelopen schade voor ons als onderhandelingspartner moeten onderhandelen, veel succes. Ik ben het wel eens met degenen die zeggen dat een aantal gedetailleerde regels uit het voorstel voor de richtlijn moeten worden geschrapt.

De **voorzitter**: Nogmaals sorry voor de verwarring.

De heer **Omtzigt** (CDA): Voorzitter. De CDA-fractie is teleurgesteld over het feit dat we na een uur en een kwartier praten over dit voorstel nog niet doorhebben wie nu wat wil bereiken. We kunnen het er natuurlijk over oneens zijn of dit voorstel aan het subsidiariteitsbeginsel voldoet, dat gebeurt vaker in deze Kamer. Maar dan begrijp ik vaak van de andere partijen waarom zij dit vinden. Niemand wil dat mensen bij pensioenfondsen kunnen shoppen en we willen kennelijk ook niet dat pensioenfondsen over de grens gaan. Toch willen we deze richtlijn. Het is heel bijzonder dat Europa communicatieregels voorschrijft die in geen enkele andere sector worden voorgeschreven. Over de governance van koekjes- en melkfabrieken hebben we het ook niet. Het ontgaat mij ten enenmale waarom we voor de pensioenfondsen wel Europese regelgeving krijgen. Mijn bevreesing is alleen maar groter geworden. Waarom spelen wij in Europa met vuur met ons pensioenvermogen van ongeveer 1.200 miljard? Ik begrijp het niet. Als ik de Europese Commissie was, was ik begonnen bij de stelsels in Polen en Hongarije. Die zogenaamde 1a-stelsels vallen niet onder de richtlijn en zijn massaal onteigend. Ik bedank de staatssecretaris omdat ze ons eens per kwartaal zal voorzien van een rapportage. Ik wil nog een keer horen dat wij niet instemmen met gedelegeerde regelgeving in dit voorstel, zodat het niet verdergaat dan wat hier al staat. Ik hoor graag wanneer we het onderhandelingsmandaat ongeveer

tegemeet kunnen zien. Ik neem aan dat de inzage vertrouwelijk is, maar dan kan de commissie daar ook een vinger aan de pols houden.

De heer **Ulenbelt** (SP): Voorzitter. Wat wordt verkocht onder de naam consumentenbescherming en fatsoenlijk beheer van pensioenfondsen, gaat daar in het echt niet over. Als de richtlijn daar wel over ging, dan zou deze over alle vormen van pensioen in Europa gaan. Dat is niet het geval. De richtlijn betreft de interne markt voor pensioenvoorzieningen in Europa. Nederland is daarin een grote speler. De staatssecretaris dient onder een minister die dagwerk heeft om de ellende van interne markten te bestrijden. Nu gaat de staatssecretaris in Europa met de pensioenen op pad om ze ruim baan te geven. In mijn partij is het gebruikelijk om een «vroeg of laatje» te schrijven. Ik zie dat al aankomen over de pensioenen: Klijsma begon ermee om de pensioenen op het spel te zetten. Ik wil expliciet de toezegging van de staatssecretaris dat ze niet thuiskomt met ook maar één delegatiebepaling in het voorstel. Alle delegatiebepalingen moeten eruit. Waarom moet Europa zich bemoeien met het beloningsbeleid van pensioenfondsen? Dat antwoord heb ik nog niet gehad. Ik hoor graag schriftelijk van de staatssecretaris wat er op het gebied van de belastingen gebeurt als een pensioenfonds vroeg of laat verhuist. Wat gebeurt er als de mensen meegaan? Wat gebeurt er als de mensen hier blijven wonen? Er wordt wel gezegd dat de pensioenen onder het Nederlandse arbeids- en socialezekerheidsrecht vallen. Ik ben echter benieuwd of die soevereiniteit zich uit kan strekken als je eenmaal in Cyprus, Ierland of waar dan ook zit en dat wordt aangevochten bij het Hof van Europa.

Mevrouw **Vermeij** (PvdA): Ik heb een hele serie vragen gesteld over pensioenfondsen die in meerdere landen actief zijn. Is de heer Ulenbelt op de hoogte van het feit dat deze richtlijn alleen betrekking heeft op de pensioenfondsen die in meerdere landen actief zijn en dus in meerdere landen vestigingen en deelnemers hebben? De richtlijn heeft geen betrekking op een Nederlands pensioenfonds dat, om wat voor reden dan ook – wat wij helemaal niet willen – wil verhuizen.

De heer **Ulenbelt** (SP): Ik was er al bang voor. Mevrouw Vermeij heeft de richtlijn niet goed gelezen. In artikel 13 staat klip en klaar dat als een fonds zijn vermogen wil overdragen naar het buitenland en zich daar wil vestigen, Nederland toestemming moet geven. De staatssecretaris gaf dat ook met zoveel woorden toe. Als het ABP het in zijn bolle kop haalt zich te vestigen in België ...

Mevrouw **Vermeij** (PvdA): Na afloop gaan we nog eens alinea voor alinea door de richtlijn. De richtlijn betreft fondsen die grensoverschrijdende activiteiten hebben.

De heer **Ulenbelt** (SP): Er staat: ze kunnen de grens over. Dat is een grensoverschrijdende activiteit.

De **voorzitter**: Ik had u niet het woord gegeven.

De heer **Madlener** (PVV): Voorzitter. Dat laatste punt is natuurlijk wel heel belangrijk. De financiële sector staat bekend om het vinden van allerlei mazen in de wet om activiteiten te ontplooiën. Laten we op zijn minst het antwoord met zijn allen goed bekijken, want het is heel belangrijk. Het gaat om 1.200 miljard en kennelijk heeft niemand hier precies door hoe het zit. Ik sluit me graag aan bij het verzoek om een uitgebreide rapportage over de bedreiging dat Nederlands pensioenvermogen naar het buitenland weglekt, op wat voor manier dan ook.

Ik ga in op de positie die Nederland inneemt. Ik merk bij de staatssecretaris en de regeringspartijen een halfslachtige houding. De heer Van Weyenberg zegt dat we heel voorzichtig moeten zijn, omdat we dan meer bereiken. Laten we niet vergeten dat de verkiezingen hebben uitgewezen dat de eurosceptische partijen in heel Europa hebben gewonnen. Dat zijn de grote winnaars van deze verkiezingen. De regeringsleiders Cameron en Hollande staan onder druk van eurosceptische partijen. Dat biedt nu juist een kans voor Nederland om met de vuist op tafel te slaan en coalities te sluiten voor minder Europa. Als de Kamer zegt minder bemoeienis van Europa met onze pensioenen te willen, dan moeten we juist nu hard onderhandelen en bondgenoten zoeken. Cameron is er klaar voor en Hollande moet ook wel, want de eurosceptische partijen zijn de grote winnaar gebleken. Laten we niet met die zachte, Nederlandse «slappe hap»-mentaliteit naar Brussel gaan, maar met de vuist op tafel slaan, zoeken naar partners en hard inzetten. Doe niet wat D66 zegt. We moeten niet met koekjes en thee op tafel smeken. Zo werkt dat niet in Brussel. Ik wil de heer Van Weyenberg graag uitnodigen om daar een keer samen over door te praten, want het nationalisme in Europa is veel groter dan hij weet.

De **voorzitter**: Het betoog was niet alleen aan de staatssecretaris, maar ook aan Kamerleden gericht. De heer Van Weyenberg mag heel kort reageren.

De heer **Van Weyenberg** (D66): Natuurlijk moet je stevig onderhandelen, maar je moet wel zorgen dat je een geloofwaardige partner blijft. De heer Madlener wil dat we in Europa keihard optreden tegen dingen die ons niet bevallen. Ik wil hem wel een suggestie geven: verbeter de wereld, begin bij jezelf. Laat hem maar eens een einde maken aan de samenwerking met een Europese partij die dag in, dag uit antisemitische uitingen doet. Als de heer Madlener graag stoer en stevig in Brussel wil optreden, dan kan hij beginnen met zijn nieuwe, foute vrienden in het Europees Parlement.

De heer **Madlener** (PVV): Als argumenten tekortschieten, grijp je naar dit soort middelen. Het is heel flauw. De krant staat gelukkig vol van reacties van de PVV, die zich hier tegen verzet. Ik denk dat wij op dat punt ook invloed hebben. Dat neemt mijn argument niet weg dat Nederland zich niet klein moet opstellen en diplomatie moet spelen à la D66. Daar bereik je niets mee. Met Guy Verhofstadt steunen bereik je ook niets. We moeten nu keihard met de vuist op tafel slaan. Dan bereik je wat. Dan zal Nederland misschien een keer niet de grootse nettobetaler zijn. Dan kunnen we weer baas worden over ons eigen pensioenstelsel. Dit gaat de verkeerde kant op.

De **voorzitter**: Voordat u het hele Europese beleid doorneemt, geef ik kort het woord aan de heer Van Weyenberg.

De heer **Van Weyenberg** (D66): Verbeter de wereld, begin bij jezelf. Dat heb ik van mijn ouders geleerd. Ik heb ook veel ervaring in Brussel. Tot nu toe hebben we heel handig en tactisch geopereerd ten aanzien van het eerste concept van de richtlijn. Is de heer Madlener het met mij eens dat de regering als betrouwbare partner met een helder signaal opereerde en daardoor heel veel succes heeft geboekt?

De heer **Madlener** (PVV): Ik kan alleen constateren dat de Kamer vindt dat dat succes niet groot genoeg was, want we hebben met zijn allen, op D66 na dan, de gele kaart getrokken omdat we het niet eens zijn met de richtlijn. De Kamer heeft gezegd: wij willen deze richtlijn zo niet hebben. De vraag is wat we gaan doen nu die gele kaart van tafel is. We moeten hard onderhandelen en geen slappe thee serveren. We moeten partners

zoeken, want er is iets veranderd in Europa doordat de eurosceptische partijen gewonnen hebben. Of we dat leuk vinden of niet, het versterkt de eurosceptische positie, die D66 misschien niet heeft maar die de regeringspartijen tot voor kort wel hadden.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Voorzitter. Het is goed om nog eens te beklemtonen dat in Brussel met een gekwalificeerde meerderheid wordt besloten. Dan kun je twee dingen doen: je kunt aan tafel zitten en stevig mee onderhandelen of achterover leunen en voor je laten onderhandelen door andere landen die bij gekwalificeerde meerderheid besluiten. Ik denk dat het wijs is dat wij daar onze partij meeblazen. Ik heb heel goed begrepen hoe dat meeblazen eruit dient te zien, want dat heeft de commissie heel goed over het voetlicht gebracht.

Dan rest mij nog een beperkt aantal vragen in tweede termijn. Mevrouw Lodders stipuleerde dat als we informatie voorleggen aan de Kamer, we specifiek moeten rapporteren over de administratieve lasten en de financiële gevolgen voor werkgevers en deelnemers. Als het opportuun is, doen we dat zeker. In ons BNC-fiche zullen we vier keer per jaar alles wat relevant is met de Kamer delen.

Mevrouw **Lodders** (VVD): Ik heb gevraagd om bij de rapportage in te gaan op de invloed van de Europese voorstellen op het Nederlandse pensioenstelsel, ook op het punt van pensioencommunicatie en governance, naast de toelichting op de administratieve lasten en de kosten.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Het is goed gebruik, en dat blijf ik ook doen, om in het fiche nauwgezet met de Kamer te wisselen wat de ins en outs zijn voor het Nederlandse stelsel. De Kamer kan dan haar bevindingen aan het kabinet meegeven om de onderhandelaars van het kabinet goed te equiperen. Zo hebben we het tot nu toe gedaan en daar gaan we mee door.

De heer Omtzigt vraagt mij of de inzet van het kabinet is om geen gedelegeerde regelgeving in de richtlijn te krijgen. Dat is inderdaad de inzet. Dat zet ik graag aan die onderhandelingstafel neer.

De heer **Omtzigt** (CDA): Ik vroeg naar de inzet, maar ik vroeg ook of het kabinet instemt als de richtlijn gedelegeerde regelgeving bevat.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Het is goed gebruik dat je eerst onderhandelt en dan kijkt wat het onderhandelingsresultaat behelst. Dan kun je bekijken of je ja of nee zegt. Dat is altijd zo bij onderhandelingen, de heer Omtzigt zal dat herkennen. Zo werkt het nu eenmaal.

Last but not least heeft de heer Ulenbelt naar voren gebracht dat het essentieel is dat het arbeids- en socialeverzekeringsrecht overeind blijft. Het is goed om nog eens te vertellen dat het met de huidige richtlijn al mogelijk is dat pensioenregelingen of delen daarvan door een pensioen-uitvoerder uit een andere lidstaat worden uitgevoerd. Daarbij blijven de Nederlandse sociale en arbeidsrechtelijke zaken volledig onaangetast. Ik hecht eraan om dat hier te onderstrepen, zodat dat ook in de onderhandelingen wordt opgenomen.

De heer Ulenbelt vroeg naar het beloningsbeleid. Dat is echt een Nederlandse aangelegenheid.

De heer **Ulenbelt** (SP): De Europese Commissie wil concurrentie tussen de pensioenfondsen. Stel dat een Nederlands pensioenfonds toestemming heeft gekregen om zijn boeltje op te pakken en naar België te gaan, dan zijn toch de Belgische regels voor de rekenrente van toepassing? Dan heeft de Nederlandsche Bank daar toch niets meer over te vertellen? Als DNB er niets meer over te vertellen heeft, dan is het verkassen naar België toch absolute onzin? In artikel 13 van de richtlijn

staat echter dat Nederland toestemming moet geven als pensioenfondsen willen verkassen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: De heer Ulenbelt heeft volgens mij ontzettend goed opgelet toen we de governance behandelden in de Tweede en de Eerste Kamer. De governancewetgeving is aangenomen en wordt met ingang van 1 juli geïmplementeerd. In de governancewetgeving staat dat een fonds niet zo maar naar een ander land kan overstappen en dat de toezichthouder van het fonds daar van alles over te zeggen heeft. Ik kan me voorstellen dat zowel werkgevers als werknemers, die zich als derden met de governance van het desbetreffende fonds bezighouden, met argusogen kijken naar de voors en tegens van zo'n overstap. Dat is altijd aan de orde. Ik kan me niet voorstellen dat opeens alle werkgevers en werknemers in Nederland zeggen: weet je wat, ons fonds kan wel naar het buitenland. Ik geloof er helemaal niets van.

De heer **Ulenbelt** (SP): Dat zullen ze hopelijk niet doen, maar dan doen ze wat de staatssecretaris niet doet, namelijk de handrem in Europa aantrekken met betrekking tot artikel 13 waarin staat dat een land toestemming moet geven als pensioenfondsen willen overstappen. Ik houd artikel 13 in de gaten. Ik hoop dat de staatssecretaris daar ook nog wat aan kan doen. Dan blijft de vraag over de belastingen nog staan.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Die vraag heb ik natuurlijk al in tweede instantie beantwoord, want de belastingen zijn altijd onderhevig aan de belastingverdragen. Daar heeft deze IORP-richtlijn niets mee van doen.

De heer **Omtzigt** (CDA): Ik wacht even precies het antwoord daarop af. De belasting valt inderdaad onder de belastingverdragen en daarover worden gegevens uitgewisseld. Of die gegevensuitwisseling de inhoud van deze richtlijn ook dekt, is mij niet geheel helder, maar ik neem aan dat we daar later van op de hoogte gehouden worden. Ik had nog één vraag openstaan. Wanneer zullen we het onderhandelingsmandaat ongeveer te zien krijgen?

Staatssecretaris **Klijnsma**: We hebben met de inhoud van onze fiche aangegeven hoe wij in Brussel willen opereren. Daar hebben we het vanavond breedvoerig over gehad. De leden van de commissie hebben mij over de gedetailleerdheid en ook nog anderszins een aantal zaken meegegeven. Dat doen wij onze onderhandelaars toekomen. De inzet is wat dat betreft helder. Als ik nog iets aanvullends kan schrijven over de belastingen, dan zal ik dat zeker doen in de beantwoording van de vragen van mevrouw Vermeij. De belastingverdragen blijven echter de onderlegger.

De heer **Omtzigt** (CDA): Op het eerste punt meen ik een toezegging te hebben dat we het onderhandelingsmandaat zien, desnoods vertrouwelijk. Ik vraag de staatssecretaris dat te doen. Op het tweede punt over de belastingverdragen hoop ik een memo te krijgen over de manier waarop dat werkt. In het standaard OESO-verdrag is namelijk de woonstaatheffing van toepassing. Nederland streeft naar bronstaatheffing, maar zo ver zijn we nog helemaal niet. Sterker nog, de meeste landen doen dat niet. Het land waarin iemand zegt te wonen, kan belasting heffen. Dus als een fonds naar Luxemburg gaat en iemand zegt in Luxemburg te wonen, dan komt Nederland er never nooit meer achter dat iemand pensioeninkomsten krijgt. Dan hebben we een probleem, want dan kunnen we het pensioen niet meer belasten en niet meer controleren. Ik zie dit probleem wel degelijk, want ook als het gaat om een kleine groep mensen, kan het nog steeds om vrij grote sommen geld gaan. Dat hebben we bij het belastingverdrag tussen Nederland-Duitsland

gezien. Daar zou ik graag een nadere uitleg over krijgen. Dat hoeft niet volgende week, dat kan ook dit najaar. Het is wel een punt om te adresseren. Ik hoop dat de staatssecretaris daarop terugkomt, mede naar aanleiding van vragen van de heer Madlener. Dat onderhandelingsmandaat zie ik graag in.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Het onderhandelingsmandaat is het fiche dat wij hebben gepresenteerd. Ik neem mee wat wij vandaag hebben gewisseld. Dat is niet tegen dovemansoren gezegd, dat meen ik bloedserius. Over de belastingverdragen heb ik gezegd dat als het opportuun is, ik dat meeneem bij de beantwoording van de schriftelijke vragen van mevrouw Vermeij. Ik kan me voorstellen dat aanvullende aangelegenheden in de commissie Financiën gewisseld worden, want dat is de plaats om over belastingverdragen te spreken.

De **voorzitter**: Hiermee zijn we aan het eind van de tweede termijn gekomen. Ik stel vast dat tijdens dit algemeen overleg de volgende afspraken zijn gemaakt met de regering.

- De staatssecretaris informeert de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid per kwartaal en zo nodig vaker over de voortgang van de onderhandelingen en met name over de gedetailleerde en uniforme bepalingen over de pensioencommunicatie, de ruime en gedetailleerde gedelegeerde bevoegdheden, de bevoegdheden van de Europese toezichthouder, de governance, de financiële gevolgen voor de pensioenfondsen, werkgevers en deelnemers en de administratieve lasten.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik heb gezegd dat ik dat zal doen als dat opportuun is. Ik doe dat altijd in opmaat naar de Raad. Ik praat de Kamer graag vier keer per jaar bij over dit soort aangelegenheden. Er is een goede opsomming gemaakt van alles wat we hebben gewisseld.

Mevrouw **Lodders** (VVD): Bedoelt de staatssecretaris daarmee dat het een separate kwartaalrapportage wordt, dus niet in de stukken? We hebben vandaag redelijk breed met elkaar besproken dat we dat graag met de pensioenwoordvoerders willen bespreken.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Dat lijkt me zeer logisch, want het is natuurlijk niet voor niets dat we vanavond een AO hebben. Als het kabinet een Raad voorbereidt en er pensioenaangelegenheden op de agenda staan, dan zullen we die hier bespreken.

De **voorzitter**: Ik voeg aan de toezegging toe: dit gebeurt in opmaat naar de Raad, als aparte rapportage.

Mevrouw **Lodders** (VVD): Volgens mij vinden de onderhandelingen plaats binnen de Ecofin-Raad en is het van belang dat deze commissie daar apart één keer in het jaar over geïnformeerd wordt.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Daarom hecht ik ook waarde aan het toesluizen van het fiche naar de leden van deze commissie. De commissieleden kunnen er dan het hunne van vinden.

De **voorzitter**: De griffier fluistert mij in dat er geen fiches meer komen, dus dat die aparte rapportage dan belangrijk is. Deze commissie krijgt een aparte rapportage over de pensioenen. Dan is iedereen tevreden.

- De staatssecretaris informeert tijdig over de opties die ter besluitvorming voorliggen in de Raad en de onderliggende fora.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Dat valt samen.

De **voorzitter**: Dus die toezegging kan geschrapt worden?

Mevrouw **Lodders** (VVD): Wat stond daar precies in?

De **voorzitter**: De staatssecretaris informeert de commissie tijdig over de opties die voorliggen ter besluitvorming in de Raad en de onderliggende fora, waarbij specifiek wordt ingegaan op de pensioenen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Dat is precies hetzelfde. Ik informeer de Kamer vier keer per jaar, want ik heb een actieve informatieplicht.

De **voorzitter**: Het conceptstandpunt van de Raad wordt voorafgaand aan de Raad ...

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik kom gewoon vier keer per jaar ...

De **voorzitter**: Ik denk dat de commissie het gedetailleerder wil.

De heer **Van Weyenberg** (D66): Dit was een ander punt. Dit ging niet over de inzet van het Nederlandse kabinet, maar over een conceptstandpunt in de Raad. Het is wat bijzonder, omdat het een andere Raad betreft dan die door deze commissie wordt gevolgd. Wij willen niet alleen te horen krijgen welke insteek het kabinet kiest, we willen ook dat als er een conceptstandpunt is, dat vertrouwelijk met de Kamer wordt gedeeld. Als er in Brussel een stuk ligt ten behoeve van besluitvorming, dan willen we dat stuk krijgen. Als het in de Raad ligt, dan zal het in de afrondende fase zijn.

De **voorzitter**: Voordat we allemaal door elkaar gaan praten, zal ik de toezeggingen noemen op basis van wat de griffiers hebben opgeschreven.

- Een conceptstandpunt van de Raad, in verband met de besluitvorming, wordt voorafgaand aan de Raad tijdig en met waardering van het kabinet aan de Kamer gezonden.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Maar dat doen we toch altijd?

De heer **Van Weyenberg** (D66): Ik zie de staatssecretaris licht vertwijfeld kijken. Het betreft niet de inzet van Nederland. Het gaat erom dat het stuk dat ter besluitvorming voorligt in de Raad met de Kamer wordt gewisseld, in tegenstelling tot de gewone geannoteerde Raad. Zo heb ik de staatssecretaris begrepen.

De **voorzitter**: In feite wil de commissie dus het stuk dat in de Raad voorligt ter besluitvorming hier met een waardering van het kabinet besproken hebben.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Dat is goed gebruik, dus ik ben een beetje ...

De **voorzitter**: ... verbaasd. Maar volgens mij wil de commissie dit vastleggen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Dat is een beetje een open deur.

De **voorzitter**:

- Het kabinet zet erop in dat in de richtlijn geen delegatiebepalingen worden opgenomen.

Het is een beetje een bijzonder overleg, waarin we de afspraken tussen de regering en de Kamer vastleggen.

De heer **Van Weyenberg** (D66): We zitten allemaal in een pose die we niet elke dag hebben. De vorige twee toezeggingen gingen over de informatiepositie van het parlement behorende bij een behandelvoorbehoud. Ik aarzel licht bij deze, niet omdat ik het er op inhoud mee oneens ben, maar omdat ik ervan uitga dat het kabinet handelt conform de lijn van het fiche. Daar staat dit punt in, met nog een aantal andere punten. Daarom vraag ik me af of deze toezegging separaat nog toegevoegde waarde heeft. Het kabinet informeert ons al over de vijf punten die we eerder noemden, in vervolg op het fiche waarin staat dat het kabinet op dit punt kritisch is. Ik vraag me af of het helpt om dit punt eruit te lichten.

De **voorzitter**: De Kamer wil dus deze toezegging schrappen?

De heer **Omtzigt** (CDA): Nee.

De **voorzitter**: Maar het staat al in het fiche.

De heer **Omtzigt** (CDA): Dit was expliciet gezegd door mijn fractie en volgens mij wordt het ook gedeeld door de fracties die geen gedelegeerde regelingen willen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Dat is wat anders. Ik heb toegezegd dat ik voor iedere Raad, als het de pensioenen betreft, de commissie rapporteer over onze inzet. Het is de Raad Ecofin, maar als het de pensioenen betreft, dan moet deze commissie goed op de hoogte zijn. Daar zitten al die ins en outs in, die pensioenen regarder. Dat lijkt me heel helder. Daarnaast heeft de heer Omtzigt nog gevraagd naar de inzet bij de onderhandelingen over deze richtlijn. Hij zei dat we de gedelegeerde bevoegdheden in de richtlijn zeer moeten minimaliseren. Dan druk ik me eufemistisch uit. Ik heb daarvan gezegd dat dat onze inzet is. Die inzet stond al in het fiche. Dat wil ik nog eens beklemtonen. Het heeft geen zin om dat nog eens op papier naar de Kamer te sturen, want het is zo helder als glas.

De **voorzitter**: Omdat die toezegging van een andere orde is, is het voorstel om die eruit te halen. Het is al toegezegd en ligt daarmee vast voor dit AO. Akkoord?

De heer **Omtzigt** (CDA): Nee.

Mevrouw **Lodders** (VVD): Mag ik dan een poging wagen? Volgens mij is de voorzitter nu bezig om alle afspraken die in de brief naar het kabinet gaan voor te lezen en conclusies te trekken. Als ik de vraag van de heer Omtzigt juist interpreteer wil hij dat als een voorstel bij de Raad ligt, waarin gedelegeerde handelingen zijn opgenomen, dat voorstel op voorhand terugkomt, omdat we dat met elkaar hebben afgesproken. We hebben daar net de reactie van de staatssecretaris op gehad. Dat is sowieso gedekt, want daar zijn veel meer mensen nieuwsgierig naar.

De heer **Omtzigt** (CDA): Het mag ook onder het eerste punt geschoven worden.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Dat staat allemaal in het fiche.

De heer **Omtzigt** (CDA): In het fiche staat ook dat wij geïnformeerd worden over de werkgevers. Ik hecht heel erg aan de toezegging over de gedelegeerde regelingen. Ik had het liefst dat hier de toezegging was gedaan dat er helemaal geen gedelegeerde regelingen komen. Ik snap dat dat helemaal niet zo is, maar daarom vraag ik het kabinet om ons op de hoogte te houden.

De **voorzitter**: In de eerste toezegging staat ook «de ruime en gedetailleerde gedelegeerde bevoegdheden». Ik begrijp dat het verwarrend is. Ik stel voor dat we de laatste toezegging schrappen. Deze afspraken worden plenair vastgesteld en in een brief aan de regering medegedeeld. Zo gaat het hier, want het is een bijzondere procedure. Daarmee is het behandelvoorbehoud na afloop van dit AO formeel opgeheven. Dit wordt vastgelegd in de brief, daar stemmen we over en dan is het klaar. Ik heb dit nog nooit meegemaakt. Laten we deze afspraken afconcluderen, want anders blijven we aan de gang en wordt het niet helderder voor iedereen. Daarna geef ik nog ruimte om een vraag te stellen. Ik concludeer het nu af.

De heer **Omtzigt** (CDA): Ik snap dat u het afconcludeert. Ik neem aan dat die brief eerst nog in de vaste commissie voor Sociale Zaken terugkomt en dan plenair wordt vastgesteld. Ik hecht er wel aan om de Kamer nog één of twee moties voor te leggen die onderdeel van die brief kunnen uitmaken. Dan kunnen de fracties zich daarover uitspreken. Als we dat volgende week doen, dan kan die brief daarna worden vastgesteld.

De **voorzitter**: Ik leg de commissie de brief nu voor. We hebben het niet voor niets voorgelezen. We gaan niet nog een keer apart naar de commissie, de brief komt plenair. Als u nog moties in wilt dienen, moet u een VAO aanvragen.

De heer **Omtzigt** (CDA): Daar komt het op neer. Dat is wat ik hier doe.

De **voorzitter**: In dat geval wachten we het VAO af en kunnen we daarna de brief verzenden. Dan blijft het behandelvoorbehoud nog van kracht tot na het VAO en de stemming. Aldus besloten.

Mevrouw **Vermeij** (PvdA): Ik maak het ingewikkelder, maar er is een termijn aan het behandelvoorbehoud die we in acht moeten nemen, in relatie tot het VAO, de stemmingen en de brief.

De **voorzitter**: Ik vraag de griffie daar rekening mee te houden en het VAO eventueel extra snel in te plannen. Dat wordt donderdagochtend. Dan kunnen we dinsdag daarover stemmen. We vragen dat bij de griffie van de plenaire behandeling, want daar gaan wij niet over.

We zijn eruit welke drie afspraken in de brief komen. Als daar nog veranderingen op komen door de moties van de heer Omtzigt, dan merken we dat vanzelf.

Ik dank eenieder voor zijn bijdrage aan de wat bijzondere procedure. Wij doen een behandelvoorbehoud ook niet dagelijks. Ik dank de staatssecretaris en haar staf en de Kamerleden voor hun inbreng en alle mensen die het debat met veel interesse hebben gevolgd.

Sluiting 20.25 uur.